

intézményeink vezetőinek, a velünk együttműködő egyesületeknek, a tömegkommunikációs intézményeknek és mindazon sok-sok más szervnek, amelyeket felsorolni nem tudok, azt a sok-sok támogatást, segítséget és jószándékot, amellyel munkánkat 1982-ben elősegítették, és kérem ezt tőlük a továbbiakra is.

Alapszabály-módosítási határozat

Az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlése 1982. november 12-én Budapesten úgy határozott, hogy választott vezető testületei és tisztségviselői megbízatásának idejét összhangba hozza a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének a szövetség Alapszabályaiban lefektetett választási rendszerével.

Ennek megfelelően az eddigi négy évvel szemben ötévenként kell vezetőségválasztó közgyűlést tartani és a közgyűlés a Választmány, az Elnökség és az Ellenőrző Bizottság tagjait, az elnököt, az alelnököt, a főtítkárt, a főtítkárhelyettest (és esetleges más vezető tisztségviselőket) az eddigi négy év helyett ötévi időtartamra választja meg.

Az egyesületi Alapszabályok 7.03, 8.01, 9.02, 10.02, 11.02 és 12.02 pontjában foglalt négy évre szóló előírás ennek a határozatnak megfelelően öt évre változik, továbbá a 13.02, 14.02, 15.032 és 16.01 pontokban foglaltakat ennek a határozatnak megfelelően értelmezve kell alkalmazni.

Az új választási rendszerre való egyszerű és zökkenőmentes áttérés érdekében a közgyűlés úgy határozott, hogy a jelenleg hivatalban levő, 1979-ben választott vezető testületek és tisztségviselők megbízatását 1983 helyett 1985-ig tartja érvényben. Tehát a következő vezetőségválasztó közgyűlést 1985-ben kell megtartani ennek a határozatnak az előírásai szerint.

A közgyűlés határozatát az egyesület szaklapjában, AZ ERDŐ-ben közzé kell tenni, az Alapszabályokat pedig a határozat szerinti módosítások átvezetésével újra kell nyomtatni.

A végrehajtásért az elnök és a főtítkár együttesen felelős.

Varga Béla: Az erdőművelés helyzete és feladatai

Egy esztendővel ezelőtt közgyűlésünk jelszava így hangzott: „A fagazdaság alapja az erdőművelés!”. E jelszó jegyében szakmánk különböző szintű vezetői pódiumvita keretei között keresték a választ a közvéleményt néhány éve élénken foglalkoztató, az erdőművelés helyzetével kapcsolatos kérdésekre. A nyílt vita emlékeztetett nagyszerű eredményekre, és őszintén feltárt sok súlyos gondot. Itt-ott a kivezető útra is rávilágított. Legfőbb érdeme mégis az volt, hogy bátorítást adott arra, hogy társadalmunkhoz méltó, valódi tartalommal töltsük meg mi is demokráciánk kereteit. Ma már nyilvánvaló, hogy sokasodó gondjaink terheit csak akkor tudjuk csökkenteni, ha nem kerülgetjük, takargatjuk, hanem — nagy költőnk szavával élve — „a hozzáértő dol-

gozó nép okos gyülekezetében meghányjuk-vetjük száz bajunk". Ezzel a céllal határozta el választmányunk, hogy 1982-ben egyesületünk egyetlen kiemelt feladatként, a lehető legszélesebb körben tárja fel a magyar erdőművelés jelenlegi helyzetét, és segítsen keresni a mélyülő konfliktusok feloldásának, a megkövetelt fejlődést gátló akadályok elhárításának a módját.

Örömmel jelenthetem, hogy egyesületünk valamennyi szerve: szakosztálya, bizottsága, csoportja a téma jelentőségének megfelelő, hagyományainkhoz méltó helyet biztosított munkatervében a kiemelt feladatnak. A betervezett 468 különböző rendezvényből 273 teljes mértékben, 68 pedig részben az erdőművelés kérdéseivel foglalkozott. E gazdag program végrehajtása megnyugtatóan halad. Előadások, viták, ankétok, tanulmányutak, tapasztalatcserek tucatjain, nagy érdeklődéssel és aktivitással, szakmánk minden rétegéből százak és százak keresték és keresik a választ tagjaink körében felvetődött kérdésekre. Az előző évektől eltérően ezeken a rendezvényeken már nem a felfakadó panasz, nem a többnyire jogos sérelmek sora, nem a mellőzöttség keserű íze — és ami mindennél fontosabb — nem is a beletörődés volt a jellemző. Esetti szó a jogos büszkeségre okot, a további munkához erőt és hitet adó eredményekről is, de — szakmai vezetésünk biztató intézkedéseinek, példamutatásának és az egész közéletünket átható nem-rosszabbul élni akarásnak a hatására — a fő figyelem mindig az előttünk álló akadályokra és leküzdésük módjára terelődött.

Az eredményekre valamennyien büszkék vagyunk. Az előttünk álló célt is lelkesítőnek tartjuk. Csakhogy a fatermesztés mai eredményei az előző évtizedek munkáját dicsérik. A büszkeség tehát csak akkor jogos, ha most is hasonló eredmények megalapozásán munkálkodunk. Az eredmények megtartásához és a cél megközelítéséhez pedig — bár nagyon fontos —, de nem elég a pusztán lelkesedés. Ezért foglalkozott oly sokat tagságunk az elért szint megtartását veszélyeztető változásokkal, és a mai nehézségek, visszahúzó erők gyökereinek feltárásával és a megoldás keresésével. A továbbiakban ezek közül emelném ki a legfontosabbakat.

Első helyen arra a zökkenőkkel teli, kanyargós útra kell emlékezni, amit az erdőművelés az eltelt évtizedekben bejárt. A kezdeti tapasztalatlanlás, képességeink álmainkkal mért határa és a szegénységünkben is szinte korlátlan anyagi lehetőség nemcsak hosszantartó lendületet adott. A költségekkel, kamattal, megtérüléssel nem számoló szemlélet még ma is gyakran kísért. A gazdálkodás ma már mindenütt kötelező, szigorú szabályait nem tiszteli eléggé sem az erdőrendező, sem a gazdálkodó, sem a felügyelő.

Az egyes „divatok” könnyelmű követése is gyakran több mint ésszerű kockázatvállalás vagy józan fejlesztés. A hajdani lehetőségekre, túlfuttatásra vezethető vissza az is, hogy az erdőművelők lényeges kérdésekben késve reagáltak a körülmények változására. Néha nagyon is késve és nem a legcélravezetőbb módon.

Bár az erdőművelő sohasem mellőzheti az intuíciót, alaposabb felkészülés, a tapasztalatok módszeresebb, tudatosabb összegyűjtése és felhasználása; gyorsabb, megalapozottabb fejlesztési munka; jobb együttműködési készség; nagyobb kreativitás és bátrabb, sokkal bátrabb, cáfolhatatlan érvekre támaszkodó kiállás szükséges az eredményesebb munkához.

A *fakitermelés növekedése* mindannyiunk számára örvendetes tény, de egyúttal az erdőművelőnek aggodalomra is ad okot az üzemtervi lehetőség csaknem teljes kimerítése. A többlettermelés nyomában járó felújításhoz nem tudtuk maradéktalanul mindenütt megteremtteni a szükséges feltételeket.

Főleg a műszaki fejlesztésben kilátástalanul elmaradt hegyvidéki erdeink vannak e téren hátrányban, az Alföldön pedig a tuskózás okoz újabb súlyos gondokat. A növekedés rendellenességeiként könnyelhetjük el nagy részben a felújító vágásokat a vegetációs időszakban sem kímélő termelést, egyes állományok túlgyérítését és a jobb állományokra nehezedő nyomást is. Tudjuk, hogy az erdő fő terméke a fa. Azt is, hogy milyen szüksége van ma az országnak a nyersanyagra, energiaforrásra és a hazai termeléssel megtakarítható valutára, mégis **jeleznünk kell, hogy a jelenleg kitermelt fatömeg fenntartásának vagy további fokozásának a felújítás vonalán az egyenes arányt meghaladó mértékű ára van, ha az újratermelés színvonalát nem akarjuk, vagy nem kényszerülnek csökkenteni.**

Ez az ár nem kizárólag, sőt nem is elsősorban a felújításra közvetlenül költött milliók további emelését jelenti, de a feltárás erőteljes fokozása, az erdei munkakörülmények javítása, a visszamaradó állományt, a talajt és az újulatot jobban kímélő eszközök és eljárások bevezetése bizony sok pénzbe kerül.

A fakitermelésben bekövetkezett technikai változások hatásával is számolni kell. A nagy gépek termelést koncentráló ereje a mesterséges erdőfelújítás nagyüzemi módszereit is kialakította, de a természetszerű erdeink felújítását és nevelését még nem tudtuk az új adottságokhoz megnyugtatóan hozzásimítani. Elég gyakori a veszélyes kéregsérülés, a felújítási időszak indokolatlan lerövidítése, olykor megoldhatatlan a végvágás után maradt csökkenő értékű újulat ápolása, kinevelése. Az ilyen helyeken *korlátozó tényezőként kell figyelembe venni a fakitermelés fejlesztésekor is az erdőfelújítás többletköltségeit és az utódállomány értékcsökkenését!*

Az erdőgazdálkodás szervezeti változásai sem igen erősítették az erdőművelés pozícióit:

- a központi irányítás jellegének megváltozása, a hatáskörök erőteljes decentralizálása nem a hosszú távú közérdek szolgálatának kedvezett. **Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy az erdőművelés terén hasznos eltérni a más területen korszerűnek tűnő irányítási módszerektől. Az erdőművelés sikereinek kovácsa mindig a szakmailag is erős főhatóság volt. Ma is ez a helyzet és nem lehet ez másként a jövőben sem.**
- az 1970-ben végrehajtott vállalati integráció következtében 6—8⁰/₀-ra esett vissza a fatermesztés a nagyvállalatok pénzügyi mérlegében;
- a vállalatok fejlesztési forrásait elsősorban az elavultan örökölt fűrészüzemek rekonstrukciójára, majd a fahasználat technika-váltására nyílt lehetőségek kihasználására kellett fordítani;
- az immár saját — esetenként túlméretezett — fűrészüzemek jövedelmet biztosító alapanyaggal való ellátásának kényszere is jelent olykor nyomasztó terhet.

A vállalatokon belül tovább gyűrűző átszervezések, a nem mindig átgondolt erdészeti összevonások is gyakran hozzák nehéz helyzetbe az erdőművelést. A korábbi szervezetben az erdőművelési műszaki vezető kellő áttekintéssel rendelkezhetett a gondjaira bízott erdők felett. Eljutott oda is, ahol esetleg csak évek múlva kerül majd sor a munkára, és elemezte, értékelte a korábban végzett munka eredményét is. Az összevonás után két-háromszor akkora területen egészen más tevékenység vár rá. Felelősségteljes, mérnöki áttekintést kívánó munkája, hatásköre lentebb csúszott annak a munkahelyi vezetőnek a vállára, akinek az egyre nehezebb műszaki ellátás, és egyéb, közvetlen felelősséggel járó munkája mindig előbbrevaló. **Megnyugtató kiútnak tűnik e téren a nagyobb egységekben az erdőművelés szakmai irányításának az összevonás előtti kereteinek megtartása, és a művezetői sza-**

kosítás bevezetése mindenütt, ahol arra a tárgyi és személyi feltételek adottak, vagy megteremthetők.

Az erdővel szemben támasztott különleges társadalmi igények megnövekedése is új problémákat vetett fel. Eleinte a tömegek, a turisták szerény igényeit kellett a gazdálkodás során figyelembe venni. Később a szervezett, törvényes jogkörrel felruházott környezetvédelem, a különböző társadalmi szervezetek, majd legújában a környezettel kapcsolatos tudományágak és intézetek képviselői is egyre nagyobb érdeklődéssel fordultak az erdő felé. Tevékenységük széles körű társadalmi érdeklődés és ellenőrzés alá került. Egyre többen és jobban kezdik félteni az erdőt. Ólykor még tőlünk, erdészektől is. Megalapozatlan vádak és jogos bírálatok érik munkánkat, egyesületünk minden fórumán élénk érdeklődést és vitát kiváltva. Az első heves, különböző előjelű indulatok lecsillapodása után kezd kialakulni tagtársaink között a józan, az erdészet érdekeit is jól szolgáló vélemény, miszerint: okos, türelmes érveléssel, hatásos szakmai propagandával minden érdeklődő előtt tudatosítani és bizonyítani kell munkánkat, eredményeinket és azt, hogy természeti környezetünk megóvásáért és gazdagításáért mindig a *szakszerűen* gazdálkodó erdőművelő tett és tehet a legtöbbet. Nemcsak azért, mert ez választott hivatása és hivatali kötelessége, hanem azért is, mert elsősorban ő rendelkezik azokkal az ismeretekkel és tapasztalatokkal, amelyek nélkül a részterületen jobban felkészült specialista sem képes a bonyolult erdei ökoszisztéma egyre fenyegetettebb egyensúlyát fenntartani — *a népgazdaság fakitermelésre vonatkozó jogos mai igényeinek egyidejű kielégítése mellett*. Éppen ezért meg kell követelnünk a minden hozzáértéssel és tisztességgel végzett szakmának kijáró tiszteletet, és nem szabad engednünk, hogy a dolgok külső nyomásra szakmai meggyőződésük ellenére alakuljanak, vagy irreális, szakmai tájékozatlanságból fakadó igényekkel munkánkat nehezítsék, sem azt, hogy megalapozottan vádakkal bárki is rontsa szakmai presztízsimket.

Ugyanakkor tudomásul kell vennünk, hogy környezetünk, s benne az erdő nemcsak nekünk fontos. A környezet védelmére kelt tömegek — köztük tudósok és laikusok — egyre több helyen, határozott erővé, itt-ott politikai tényezővé váltak. Gondoljunk csak a nullnövekedés gondolatának terjedésére, vagy a „zöldek” előretörésére a svédek és a németek politikai porondján. Be kell látnunk, hogy mások jószándékú véleménye és részletkérdésekben mélyebb ismerete csak hasznunkra válhat. Be kell ismernünk, hogy más irányú, főleg gazdasági kényszer hatására, nem mindig cselekszünk szakmai meggyőződésünk és lelkiismeretünk szava szerint. Ilyenkor magunk között kesergünk, bosszankodunk, vagy egyedül szállunk — gyakran reménytelenül — szembe az árral. **Meg kell keresnünk a kezét mindazoknak, akik szívükön viselik a magyar erdők sorsát, és a lehető legszorosabb — akár intézményes — kapcsolatot kell létesítenünk azokkal, akik felerősíthetik erdeink védelméért, a bővített újratermelés, és a szakszerű, tartamos gazdálkodás feltételeinek a biztosításáért tett erőfeszítéseinket.**

A világgazdasági és világpolitikai helyzet hatására nálunk is végbemenő gazdasági, társadalmi és a nyomukban járó *tudati változások* az erdőművelés helyzetére, megítélésére és lehetőségeire különösen nagy hatást gyakorolnak.

A gazdaságtalan termelés, és a lassan térülő beruházás elleni jogos törekvés, és az éves pénzügyi eredmény sorsokat meghatározó szerepe mind jobban kiélezi a rövid és hosszú távú, valamint az egyéni és közérdek között feszülő ellentéteket. **Az erdőművelés mindig az elődök munkájának gyümöl-**

csét találja a mának, és a tulajdonviszonyokból eredően a mi társadalmunkban a közösségnek kell a jövő generációja számára fizetni érte.

Valljuk, hogy az erdészet nem egyszerű kenyérkereső foglalkozás, hanem mindig a természethez és a jövőhöz eltéphetetlen szálakkal kötődő hivatás, sőt elhivatottság is, mégis *veszélyesnek kell minősíteniünk azt az álláspontot, hogy az erdész ma is képes saját érdekei ellen gyakorolni hivatását*, az erdő szakszerű fenntartásán keresztül jól szolgálni a hosszú távú közérdeket. Oly korban élünk ugyanis, amikor a világméretű gazdasági versenyben átmeneti megingás is végzetessé válhat. Érthető hát a rövid távon eredményt követelő magatartás. Oly korban élünk, amikor az emberek megízlelték végre a szabad, biztos lét örömét, a magasabb életszínvonal, a civilizáció kényelmét, áldásait, és érthető módon ragaszkodnak hozzá. És oly korban élünk, amikor fel kell ismernünk, hogy a fejlődés a tudati szférában lassúbb mint az egyéb területeken. Ennek megfelelően a közösségi célok felé mindinkább csak a közvetlen egyéni érdekekkel párhuzamosan vezet az út. Az erdészet dolgozóitól és vezetőitől sem lehet elvárni, hogy teljesítsék hivatásukat, ha esetenként akkor büntetik, ha jól, és akkor jutalmazták, ha rosszul dolgoznak.

Ugyanakkor oly társadalomban élünk, amely minden nehézség ellenére sem mondhat le a jövő szebbé, gazdagabbá formálásáról. Annyi sok bekövetkezett, aggasztó ökológiai katasztrófa és még nagyobbakkal fenyegető veszélyek láttán, ma már nemcsak mi erdészek valljuk, hogy fiaink jövője nem lesz szép és gazdag egészséges, természetes környezetet és sok jó nyersanyagot és energiát kínáló erdők nélkül. Ezeket a tényezőket nem lehet figyelmen kívül hagyni a közgazdasági környezet formálása során.

A fatermesztést terelő, szabályozó rendszerünk nemzetközi összehasonlításban is jónak mondható. Nem kis szerepe volt a már említett eredményekben és a közgazdasági szemlélet kialakításában. Mégis egyre gyakrabban vetődik fel — egyelőre csak kérdés formájában —, hogy *lehet-e továbbra is garantálni a szakszerű erdőművelést a makacsul továbblépő bázisszemléleten alapuló, éves nyereségérdekeltségű vállalati rendszer keretei között?* Gyökeres fordulatra e téren hamarosan aligha kerülhet sor, de néhány változtatást, finomítást nem halogathatunk sokáig.

- Mindenekelőtt *folyamatosan karban kell tartani az egységáratokat*, hogy ha már abszolút értelemben a legkisebb, legalább relatíve *ne maradjon el az erdőművelés nyeresége az üzemágak között.*
- Megfontolandó — ha más módszer nem vezet eredményre — a *belső nyereségarányok drasztikus átcsoportosítása is.* Van példa rá a világgazdaságban, hogy az alapanyagtermelő nem a morzsáit kapja az általa megtermelt nyersanyag feldolgozásból származó nyereségnek.
- Az egységes szabályozórendszer hozzáigazítása a nagyon is különböző természeti viszonyokhoz kívánatosnak tűnik ugyan, de a korábbi próbálkozások bizonyítják, hogy nem lehet olyan szabályozót alkotni, amely minden esetben, mindenkit jó irányba ösztönöz, és minden visszaélést, rossz irányba ható tevékenységet kizár. Éppen ezért, *szükség van az élőfakészlettel való gazdálkodás szigorúbb ellenőrzésére. Olyan negatív ösztönzőkre is szükség van, hogy a büntetés mindig nagyobb legyen, mint az élőfakészlet rovására kapzsiságból, rövidlátásból vagy akár kényszerűségből elkövetett vétséggel elérhető haszon.* És még szigorúbb, ha a vétséget az erdő kezelője követi el. Olyan szigorú, hogy legyen kellő fedezet arra, hogy a felügyelő találjon idegen kivitelezőt, ha a felújítás a gazdálkodó tehetetlensége, vagy hanyagsága miatt maradt el. Természetesen

az ilyen módszer hatékonyabb felügyeleti munkát kíván; kevesebb papírt és nem a gazdálkodás módját, hanem az eredményét a valóságban értékelő több terepi munkát.

- Az erdőművelési költségek nagyobb mértékű csökkentését is csak egy ilyen, lényeges kérdésekben nagyobb hatáskörrel rendelkező felügyelettel érhetnénk el. Közismert, hogy Európában — és talán az egész világon — a legdrágább erdősítő ország vagyunk. A magas önköltség egyik oka, hogy sok olyan munkát végzünk, amely utólag eredménytelennek, fölöslegesnek bizonyul. Egy-egy vadjárta, gazdaságosan nem kerithető terület évekig tartó erdősítgetése; előírásra hivatkozva, vagy pusztán ízlés alapján kierőszakolt fafajcserék; elavult vagy egyéb ok miatt aránytalanul sok energiát lekötő részterületek belterjes gondozása még mindig gyakori jelenség. Pedig nem okos ember módjára — a maximális hozamra törekedve — oly sokat botlottunk már ebbe a kőbe, hogy a legtöbbször előre látható az „eredmény”: a nagy költséggel létrehozott erdő olyan rossz, vagy rosszabb, mint amit a természet nélkülünk produkált volna.

Attól tartunk, szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy jelenleg — főleg hegy- és dombvidéken — nincs erőnk minden területen a termőhely potenciális termőképességét teljesen kihasználó erdősítés végrehajtására. És jobb, ha ezt a — korábbi igényekhez képest remélhetőleg átmeneti — visszalépést tudatosan, tervszerűen, szabályozottan tesszük meg. Természetesen nem a gazdálkodó kényelmét és hasznát, hanem a Népgazdaság érdekeit keresve. Erre a közgazdasági szemlélettel jobban felvértezett üzemtervező és felügyelő lehetne a garancia.

- A gazdasági eredmény fokozásának van egy másik módja is. Az erdő ugyanis sok egyéb, gyakran hangoztatott funkciója mellett egyben a társadalom mindenkori össznépi takaréka is. Ebben a „bankban” halmozódott fel elődeinktől kapott örökségünk, és saját korábbi szorgos munkánk eredményéből derűsebb napjainkban félrerakott forintjaink. Ehhez a tőkéhez joggal hozzányúlhat a társadalom elemi katasztrófák, háború vagy egyéb súlyos megrázkódtatások idején. Ennek is itt lenne az ideje? Egy-egy jelenségből úgy tűnik, igen. Csakhogy erre a kérdésre kizárólag az állam adhat választ, és semmi esetre sem a megújulásra, nagyobb erőfeszítésre képtelen rövidlátó, helyi szemlélet, és még kevésbé a legkönynyebb megoldást kereső vállalati, vagy egyéni érdek. Valódi szükség esetén azonban ebből a „bankból” lehet felvenni „rövid lejáratú hitelt” helyi érdekek szolgálatára is. Csak számolni kell azzal, hogy a visszafizetés kényszere kijátszhatatlan. A szigorú végrehajtó itt az érzéketlen matematika. Aki ugyanis az egyik évben az átlagtól értékesebb, nagyobb jövedelmet biztosító erdőket vág, annak a következő évben az elért többleteredmény kétszerese hiányzik majd a mérlegéből, ha ismét az átlagra akar visszatérni. Az effajta „megtérésre” azonban a bázisszemléletű eredménymérés nem igen ad lehetőséget.

A központilag szabályozott „hitelfelvétel” nem rejt ilyen veszélyt magában. Lehet tiszta lelkiismerettel is egy-egy időszakban több és jobb erdőt vágni, ha a közösség érdeke úgy kívánja, csak az így nyert jövedelemnek az újraerdősítéshez szükséges hányadához nem szabad jogot formálni senkinek! Addig ugyanis, míg a levágott erdőt felújítjuk, saját tartalékainkat és jogos jussunkat vesszük birtokba, de gyermekeinket lopjuk meg, ha a felújítást elmulasztjuk. Erre pedig ép erkölcsi érzékű ember még veszély helyzetben sem lehet képes.

- A felügyelő hatóságok kifejlesztésétől lényeges változást, jelentős segítséget vár az erdőművelés. Reméljük, csak az útkeresés átmeneti velejárója az az adminisztrációs teher, ami az *összehangolatlanság* miatt a gazdálkodóra nehezedik.
- Az erdőművelés presztizsének emelkedéséhez vezető legrövidebb utak egyike a *vállalatvezetők érdekeltségi rendszerének ilyen irányú módosítása* lehet.

„Még egy fontos kérdéstről kell megemlékezni, és ez a vadászat kérdése.” Ez a mondat 44 évvel ezelőtt hangzott el, ezen a helyen, az OEE akkor Esztergomban tartott évi közgyűlésén, *Biró Zoltán* jelentésében. Nincs új a nap alatt. Elnézést kérve az egy-két anakronizmusért, folytatom az idézet ma is időszerű részleteit. „Napról napra többször merül fel a vád, hogy a magyar erdőtisztítási kar ellensége a vadászatnak. Méltóztatnék megengedni, hogy *ezt a vádat a magyar erdőmérnöki kar nevében erről a helyről a leghatározottabban visszautasítsam.*

Bár erdő nagyvad nélkül volt, van és lesz, mégis mi anélkül kihaltak, élettelennek tartjuk az erdőt, mert a vadat szeretjük. Meggyőződésünk az, hogy a *világhíres magyar nagyvadállomány fennmaradásának elengedhetetlen előfeltétele a magyar erdő fennmaradása.* Márpedig ott, ahol a nagyvadat annyira túltenyésztik, hogy minden 10—20 kat. hold erdőre 1—1 szarvas jut, ott az erdő fenntartása válik lehetetlenné. *Nemcsak a magyar erdőnek, de magának a vadászatnak is ellensége az, aki az ilyen mértékű túlszaporodást lehetővé teszi, vagy támogatja.*

Jó nagyvadállomány csak jó erdőben tenyészhet, és pedig csak akkor, ha táplálékának túlnyomó részét az erdőben — annak számbavehető károsítása nélkül — megtalálja. Csak ebben az esetben lesznek elkerülhetők a ma már korteseszközül felhasznált vadkárok is. Kétségtelen, hogy a helyes arányt csak az tudja megállapítani, aki mindkét gazdasági ághoz ért. Azt készséggel elismerjük, hogy a vadászatot megfelelő gyakorlat és önképzés útján megtanulhatja minden intelligens ember, akinek a természetrajzi alapismeretei megvannak. *Az erdőgazdaság irányítására törvényben előírt szakismeretet azonban nem lehet így megszerezni. Kétségtelen ezért, hogy az erdei vadászat ügyeinek intézését az erdőgazdaság intézésétől elválasztani nem lehet.* A két ágazat ősidők óta testvér, és pedig jó testvér volt, csak mesterségesen szították fel közöttük az ellentéteket. *Az egyedüli helyes megoldás, amit az összes fejlettebb államokban követnek az, ha az erdei vadászat intézését az erdőgazdasági ügyek intézésével kapcsolják össze!* Nem a vadászat gyakorlását, de az erdei vadászat intézését követeljük a magunk részére, mert enélkül nemcsak a magyar erdő van veszélyben, de a világszerte híres magyar nagyvadállomány is!”

Eddig az idézet. Mindez akkor hangzott el,

- amikor a magyar erdőkre nem nehezedett úgy a társadalom sokrétű igénye mint ma,
- amikor a szarvas éves terítke — a vadsűrűség egyik legbiztosabb mutatója — nem érte el a mainak egyharmadát, és
- amikor nem sok remény lehetett arra, hogy az uralkodó osztály valamit is lead a vadászat révén is gyakorolt évezredes előjogaiból.

Akkor maga a történelem teremtett rendet. A fölös vadállományt a háborúhozta zűrzavar és fehérjeinség csapolta le. A rendezés útjában álló társadalmi korlátokat pedig a népi hatalom rombolta szét. Ennek is köszönhetjük a 20—40 éves korosztályokba tartozó szép állományainkat, erdeink számot-

tevő minőségi és mennyiségi gyarapodását, termelhető fatömegünk megkét-szereződését, és az erdőművelés egyéb világraszóló sikereit. A vadállomány túlszaporodása, az erdővel és a vaddal szemben támasztott igények változása, az erdő és vadgazdálkodás jogi és gazdasági kapcsolatának rendezetlensége újra termelte a problémákat. A megoldás kulcsa és felelőssége ma a közösség szolgálatára hivatott politikusaink, valamint a vadászok és erdészek kezében van. Az elmúlt évtized nem sok sikert hozó próbálkozásai kétségtelessé tették, hogy nem elég már — a jelenlegi formák között — a kölcsönös jószándék, és a helyi tüneti kezelés. Az alapokig kell leásni, ha valóban megoldást keresünk:

- Világosan és egyértelműen el kell különíteni a vadgazdálkodás és a vadászat fogalmát. Az előbbit minden tekintetben alá kell rendelni a közönség érdekeinek és a gazdálkodás mindenütt érvényes törvényeinek.
- Minden szinten és területen meg kell teremteni az erdő és nagyvadgazdálkodás szervezeti egységét.
- Az elsődlegesen a fatermesztést szolgáló erdőkben a vadászati lehetőségek megteremtésének összes költségét növekvő mértékben a vadászatra jogosultnak és a vadászat bevételeiből származó eredményt élvező szervezeteknek kell megfizetni. Úgy, ahogy azt a mai helyzetben egyedül lehetséges gazdaságpolitikánknak megfelelően, és az állam teherbíróképességének arányában minden más területen tenni kell. Ott is ahol kisebb teherbíróképességű, szélesebb társadalmi rétegek elemibb szükségleteiről van szó. **Az indokolt mértékű állami hozzájárulás legyen nyílt, és ne az egyéb területen gazdálkodó kárvallott egyének és csoportok rejtett terhe.**

A szaporító-anyagtermelés kérdése is több éve az erdőművelők érdeklődésének a középpontjában áll. A felkavart hullámokat még az sem tudta megtörni, hogy ebben az évben bőven van csemete, gyakorlatilag minden igény kielégíthető. A bajok forrását magunkban kell keresnünk. Akkor amikor a hagyományos módszerek felett eljárt az idő, a korszerűsítés helyett csaknem csődöt jelentettünk. A hiányt és a nyomában járó zűrzavart élelmes ügyeskedők használták ki. Nem az általuk bezsebelt, tisztességtelen, sokszor a munkával nem arányos, vagy éppen munka nélkül szerzett jövedelmet sajnáljuk, hanem azt, hogy kellemetlen csorba esett szakmánk presztizsén, és elbizonytalanodtunk e fontos, alapvető üzemág egyébként is aggasztóan lassú műszaki fejlesztésében. Nem az államerdészeti monopóliumot akarjuk, nem is a magánkezdeményezésben rejlő erőt, a „háztájiban” elfekvő termelőkapacitás kihasználását fékezzük, de azt **nem szabad elfelejtenünk, hogy az ország fafajpolitikája mindig a csemetekertben dől el, és azt sem, hogy a mindenkori fafajpolitika kialakítása csak az állam kötelessége és joga lehet.** A fafajpolitikát természetesen a fajta és változat mélységében értjük, hiszen kutatóink szorgos munkája eredményeként egyre több nemesített szaporítóanyaggal rendelkezünk. Vétek és szégyen lenne, ha a jövőben is előfordulhatna, hogy nemesített magból nevelt, kiváló minőségű csemetét kell megsemmisíteni állami csemetekertben ott, ahol sokkal drágábban vásárolt, gyengébb csemetét vásárolnak állami forrásból megvalósuló erdősisítéshez. A rend helyreállítása érdekében e téren sok mindent kell tenni:

- Kiskapumentes jogi szabályozással, szigorú szankciókkal *teljes állami ellenőrzés alá kell vonni a termelést és forgalmazást.*
- Állami irányítással és segítséggel *meg kell gyorsítani a nemesítési eredmények bevezetését, és a nagyüzemi csemetetermelés műszaki fejlesztését.*
- Időszerűnek tűnik egy olyan megoldás kidolgozása is, melyben — néhány

fejlett ország példája nyomán — az állam a telepítéshez adott hitel egy hányadát, az általa megtermeltetett és ellenőrzött csemete formájában természetben adná.

Szűkebb térségben vetődött fel, de nem kis jelentőségű a hullámtéri erdő-sítésnek problémája, hiszen messze a leggazdagabb termőhelyeinkről, és a több vonatkozásban is fontos nyárfa természetéről van szó. Az utóbbi évek „folyamszabályozása” óta szeszélyesebb és kiszámíthatatlanabb a lefolyás, mint bármikor. **A váratlan, gyakori elöntések olykor lehetetlenné teszik a munkát, máskor elpusztítják az eredményét. Kell-e, érdemes-e még ilyen költséggel és kockázattal is gazdálkodni, és ha igen, miért az erdészetnek kell a több-letköltséget viselni?**

Sok szó esett mindenütt az erdőművelésben foglalkoztatottak szociális helyzetéről, anyagi, erkölcsi megbecsüléséről, és közérzetéről is. Az első jelzések válasza nélkül maradtak. A továbbiak sokszor — főleg azok részéről, akik előidézői voltak a torzulásoknak — sírányozásnak, hangulatkeltésnek minősültek. Szerencsére főhatóságunk és egyesületünk vezetősége kezdettől fogva tiszteletreméltó felelősséggel igyekezett fékezni az aránytalanságok elmélyülését, és az orvoslás eltökélt szándékával, őszintén feltárni a helyzetet. A krízisen már túl vagyunk, de a visszaesés elleni tablettaaként mégis hasznos lehet néhány véleményt idézni a szociálpolitikai bizottságunk most is alapos felméréséből:

„Az erdőművelésben dolgozó erdészek elvben egyenlő jogokat élveznek a fahasználatos kollégáikkal, de a gyakorlatban alacsonyabb besorolásba kerülnek, melyek fő oka a termelési értéket néző nyereségcentrikus vállalati politika.”

„Az évtizedek óta meglevő problémát csak ott tudják megoldani, ahol a vezetés belátta a művelés fontosságát. A gazdasági szabályozók nem a művelésnek kedveznek.” — Az új egységár ellenére is a művelés hátul kullog a vállalat bevételeit gyarapító ágazatok között. A jövőt néző, a jövőért érző vezető pedig kevés van és ha akad is, hamarosan kénytelen a jelent nézni, mert attól függ a vállalata és saját boldogulása is.

„Ha az új egységárakkal a központi vezetés lépett, akkor most a vállalati vezetőkön a sor, hogy a művelésnek megadják a rangját.”

„Feltétlenül növelni kell az erdőművelési ágazatban dolgozók központi létszámát, mert a jelen állapotban több időt foglal el a regisztrálás, és igen kevés idő jut a fejlesztő munkára.”

„A műszaki vezető esetében bizonyos konfliktus mélyül el a munkaerőellátottság mennyiségi és minőségi romlása és a megoldandó feladatok szakmai igényességének fokozódása között, és ennek következtében közérzetük tendenciája romló.”

„Az elöregedést okozza az is, hogy a fiatal női munkaerőket nem vonzza a naptól cserzett bőr és a cserjéktől szerzett karcolások, viszont csábítják a jobb szociális körülmények, divatosabb megjelenési lehetőség. Kérdéses, hogy milyen szintű bérezéssel fordíthatnánk a helyzeten.”

„Súlyos a „tudathatás” az erdőművelés és a vadászat között, mivel az erdőművelési ágazat szinte kiszolgáltatottja lett a vadászatnak.”

„A mostoha munkakörülményeket, a nehéz fizikai munkát figyelembe véve bérezésük irreálisan alacsony. Ennek egyik oka az elavult — de még érvényben levő — család nélkül már-már használhatatlan normák, a másik pedig, hogy az erdőművelést a bérszínvonal helyrebillentéséhez ellensúlynak használják.”

„A többi dolgozóhoz — értsd fahasználat — viszonyítva a szociális juttatások terén is hátrányos helyzetben vannak. Ők kapják a legrégebb, legkevesbé komfortos melegedő bódékat, ha egyáltalán jut mindenhová. Ők kérekpároznak, ha kevés a személyszállító-jármű. Ők ebédelnek táskából, ha mindenhová nem jut meleg ebéd, hogy csak néhányat említsek, ami hirtelen szembe jutott. Az elmondottak egyenes következménye, hogy az erdőművelésben dolgozók között fiatalt csak elvétve és akkor is véletlenül láthat az ember.”

„Javaslat: Kinyitni a szemeket, hogy ne csak nézzenek, hanem lássanak, és ne csak az orrukig, hanem egy kicsit távolabbra is.”

„Vissza kell adni az erdőművelők önbizalmát. Érezzék azt, hogy munkájuk ér annyit, mint bármely más területen dolgozóké.”

Az eddigiekben elsősorban a közös gondokat idéztük, és azokat a teendőket hangsúlyoztuk, amelyek másokra, vagy másokra is tartoznak, nemcsak az erdőművelőkre. Természetesen a már említett számos fórumon nemcsak ezek a kérdések szerepeltek. Sokkal több szó esett a fatermesztési tevékenység belső forrásból fakadó hibáiról, gyengeségeiről — valamint a saját erőből eltávolítható akadályokról, és azok eltávolításának módjáról, de úgy véljük, azokkal nem itt, és nem szavakkal kell az erdőművelőknek foglalkozni. Az erdőművelés a következő években is kiemelt feladata marad egyesületünknek. A munka nehezebb része: a feladatok végrehajtása, a célratörőbb, konkrét hétköznapi tettek sora áll előttünk. Bízunk benne, hogy egyesületünk minden tagja olyan odaadással folytatja a munkát, ahogyan ebben az évben tette és reméljük, hogy a felsorolt akadályok előtt már nem kell majd lépten-nyomon megtorpannunk.

Dr. Bondor Antal: Válasz

Megtisztelő kötelességemnek teszek eleget, amikor az Erdészeti és Faipari Hivatal vezetősége és a magam nevében megköszönöm az Országos Erdészeti Egyesület vezetésének, tagságának, és különösen az erdőművelési szakosztály tagjainak azt a két éven át folytatott fáradtságos és felelősségteljes munkát, amelynek keretében — mindvégig jobbitó szándékkal — csokorba kötötték az erdőművelés ma kétségkívül meglévő gondjait. Ezzel jelentős segítséget nyújtottak mind az ágazati irányítás, mind a vállalatvezetés munkájának javításához, de értékes útmutatással szolgáltak társadalmi és állami szerveink felé is, az erdőművelésben dolgozók szociális munkakörülményei javításának szükségességét illetően.

Ezeket — a bevezető előadásban és a hozzászólásokban tárgyalt problémákat — az átalakuló társadalmi-gazdasági szerkezetünk, és a világban fennálló gazdasági nehézségek (energia, nyersanyaghiány stb.) hozták felszínre, ami azt is jelenti, hogy a jelentkező feszültségeket csak a meglévő korlátozó feltételek között lehet és kell feloldani.